

RECENSION Klassisk musik

Madrigalsång med maximalt uttryck

Under rubriken Eld & passion – madrigaler från förr och nu, framträdde Mikaeli kammarkör söndagen den 26 november under ledning av sin grundare Anders Eby. Maja Verner Carlsson presenterade och Karl Nyhlin ackompanjerade på teorb.

Förväntan var stor innan dörrarna till Historiska museets vackra barocksal slogs upp. I våra dagar är en konsert bestående av endast madrigaler en raritet att ömt värda, men annat var det under madrigalens storhetstid i renässansens Italien. Den italienska poesin nådde under denna tid dittills oanade höjder med författare som Petrarca och Torquato Tasso, vilket inspirerade tidens tonsättare att skapa mästerliga madrigaler karakteriserade av nydanande och raffinerad texttolkning.

Den flerstämmiga madrigalen blev sin tids viktigaste världsliga musikform men ersattes gradvis av andra mot slutet av barocken och låg i praktiken i träda under klassicismen. Mot slutet av artonhundratalet, väcktes ett behov av att anknyta till den en gång så glansfulla madrigaltraditionen. Dagens program speglade detta historiska förlopp genom att växla mellan höjdpunkter från den italienska renässansen och madrigaler från romantik och 1900-tal.

Konserten inleddes spektakulärt med den amerikanske tonsättaren Morten Lauridsens *Ov'è, lass, il bel viso* ur *Six Fire Songs* on Italian Renaissance Poems från 1987. Publikens slungades handlost in i den förtärande kärlekseldens förvirring, drömmande och klagande. Redan i de första verserna sattes tonen för dagens konsert: den rytmiska precisionen, det dynamiska spannet och den väldiga uttrycksstyrkan var alla häpnadsväckande.

Så trädde Maja Verner Carlsson fram och gjorde den första i en serie inklämmande presentationer av dagens tonsättare. Det var dags att möta en av de stora renässansmästarna, Luca Marenzio, i hans *Zefiro torna* till text av Petrarca.

Allt verkar först bra i denna madrigal och vårens ankomst beskrivs med växlingar mellan suveränt utförda lekfulla imitationer och aningen stramare koralliknande fraser, men efter en lång konstupaus kommer det sårade hjärtats beklagelser: "Ma per me, lasso, tornaro i più gravi sospiri". Det sätt som kören utförde övergången till denna del av madrigalen hade kunnat smälta ett hjärta av sten.

Härnäst sjöngs *Omaggio a Marenzio* komponerad 1965 av den holländske tonsättaren Hendrik Andriessen. Verket är en hyllning till Luca Marenzio baserad på en idyllisk dikt från 1300-talet med visioner av klara källor, dignande fruktträdgårdar, öppna landskap,

Publiken slungades handlost in i den förtärande kärlekseldens förvirring, drömmande och klagande.

vackra kvinnor och mästerliga jägare.

Andriessens magnifika gotisk senromantiskt orienterade musik anknyter inte omedelbart till texten som hos Marenzio. Där Marenzio är ute i naturen och på plats i sin egen tid är Andriessen snarare inne i en katedral och får en melankolisk vision, med glimtar av ljus, om en kanske för alltid förlorad tid och anda. Denna vision uttrycktes med enorm inlevelse och stringens av kör och dirigent.

Tillbaka i renässansen mötte vi i *Dormiva dolce* Tassos och Giovanni Gabriells gemensamma betraktelse över den sovande Clori. Poetens ömsinta betrak-

tande övergår till ett begär att stilla kyssa det vilande ansiktet, och Gabrieli visar sitt mästerskap i komponerande för dubbelkör. Mot en fond av varma teorbklanger var de inledande imitativa fraserna som små friska vattenfall. Efter en väldig stegring inledde en utsökt nyanssänkning det sublima slutparti där poeten förnimmer paradiset ljuslighet.

Karl Nyhlin fick sedan tillfälle att visa teorbens rika klangvärld i närbild med ett stycke av Giovanni Kapsperger. En canario, en dans från kanarieöarna, blev i Kapspergers händer en elegant, rytmiskt drivande improvisation baserad på en ackordslinga. Nyhlins framförande av den lilla fantasin var lika klangskönt som medryckande.

Konsertens emotionella höjdpunkt var två sorgesånger till text av Scipione Agnelli ur Claudio Monteverdis sjätte madrigalbok. Glauco har förlorat sin Corinna och Monteverdi, själv tidigt berövad sin hustru, gör i dessa madrigaler enastående djupstudier av alla faser i den förintande sorgens kaos. Incenerite gavs av kören och Eby just den väldiga intensitet sången kräver och i Dunque, amate gavs utsökt balanserade växlingar mellan varma hägkomster och förtvylade klagorop.

Dagens överraskning var två

Anders Eby är professor emeritus i kördirigering, grundade Mikaeli kammarkör 1970, och leder den med oöverträffad precision.

FOTO: VINCENT WONG

FOTO: PUBLIC DOMAIN

Claudio Monteverdis raffinerade och hjärtskärande sorgesånger ur den sjätte madrigalboken var en av konsertens höjdpunkter.

Historiska museets barocksal var den perfekta inramningen för Mikaeli kammarkörs fina exposé över madrigalens historia.

FOTO: VINCENT WONG

madrigaler av den sällan hörda senromantikern Arnold Mendelssohn till fragment ur Goethes *Den unge Werthers lidanden*. Kören och Ebys rikt varierade framförande av dessa vackra och uttrycksfulla verk väckte i högsta grad intresset för Felix Mendelssohns mindre kända släkting.

Näst sista numret var två av Barbara Strozzi's innerliga tvåstämmiga madrigaler. Dialogo in partenza fick kanske väl stort format när den framfördes med damkören i stället för solistiskt medan Al battito kom bättre till sin rätt som dialog för manskör.

Med Morten Lauridsen återvände vi till nutid och preparerades på bästa sätt av Mikaeli kammarkör och Anders Eby för iskylan utanför konserthallen med de innerligt varma och ljusa klanger i *Se per havervi, oimé*, tagen ur samma madrigalcykel som konsertens inledande sång.

Magnus Löwendahl

magnus.lowendahl@epochtimes.se